

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

ВЪЗРАЖДАНЕ НА БЪЛГАРИСТИКАТА (Трети международен конгрес, София, 2013 г.)

А. Иванова-Истаткова

През 125-годишната си история Софийският университет „Св. Климент Охридски“ се утвърди като водещ център на българската наука и преподавателската работа. Тази роля на Университета се защитава от нашите възпитаници във всички сфери на политическия, духовния и интелектуалния живот на нацията ни. Този факт ни подтикна да поставим един от акцентите в честованията на развитието на българската хуманитаристика, като организираме и проведем световен българистичен форум.

Подобни конгреси са проведени през 1981 и 1986 г., но в последните десетилетия тази традиция по различни причини беше прекъсната, а част от българистичните центрове преустановиха своята дейност.

С цел да се възстанови интересът към българистиката в България и по света, да се подновят и да съдействаме за изграждането на нови контакти между учените хуманитаристи се роди идеята за организиране на Международен конгрес по българистика. За целта доц. д-р Тодор Попнеделев, зам.-декан на Историческия факултет и преподавател в Катедра „История на България“, сформира екип от 5 души, които се превърнаха в основно двигателно звено за подготовката на всички дейности по организацията на форума. Работният комитет беше в състав: председател – доц. д-р Тодор Попнеделев; доц. д-р Веселин Янчев, гл. ас. д-р Владимир Станев, гл. ас. д-р Светослав Живков, Ани Истаткова. С оглед на нарастващата работа за конкретни дейности бяха привлечени и колегите: гл. ас. Христо Беров, д-р Пламена Стоянова, Даниела Ташева и Константина Лунин. Организационният комитет, ръководен от ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ – чл.-кор. на БАН проф. дин Иван Илчев, включваше изтъкнати учени българисти от страната.

В началото на подготовката на конгреса Работният комитет осъществи официални контакти с Президентството на Република България. Президентът на Република България г-н Росен Плевнелиев прие да бъде почетен патрон на конгреса.

Организатори на Третия международен конгрес по българистика бяха Софийският университет „Св. Климент Охридски“ и Университетският комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към Министерство на образованието и науката. Наши съорганизатори в провеждането на форума бяха Българска академия на науките и Държавна агенция „Архиви“. Съществена подкрепа получихме от Столична община, Министерство на културата и Министерство на външните работи на Република България.

Трети международен конгрес по българистика се проведе от 23 до 26 май 2013 г. в сградата на Ректората на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Практическата работа на конгреса започна на 23 май с пленарни доклади и работа по секции. Официалното му откриване беше в Деня на светите братя Кирил и Методий – 24 май. Приветствие за празника към университетската общност и към участниците в конгреса произнесе ректорът на Университета, чл.-кор. проф. дин Иван Илчев, както и президентът на Република България, който подчерта значимостта на форума за развитието на българската хуманитаристика. Сред официалните гости бяха председателят на Народното събрание, кметът на София, както и представители на други държавни институции и висши училища.

Общият брой на делегатите на конгреса беше 464 души: 267 от България и 197 от чужбина (Австрия, Азербайджан; Англия; Беларус, Белгия; Германия, Грузия, Гърция; Индия, Италия; Казахстан, Канада, Китай; Македония, Молдова; Полша; Румъния, Русия; САЩ, Словакия, Сърбия; Украйна, Унгария; Финландия, Франция; Хърватия; Чехия; Швеция; Япония). Участниците бяха представители на около 120 университета и научни институции, в това число над 100 от чужбина. Някои от тях представиха общи доклади, а други – по повече от един.

Цялата база с информация за учените българисти, които заявиха своето участие в конгреса, беше обработена и оформена от Работния комитет в книжно тяло, което да служи на една от основните цели на конгреса, а именно: играждане, възобновяване и поддържане на контактите между участниците. Книжката съдържа основна информация за тях – държава, длъжност, институция, научни интереси, имейл.

Проектът за научна програма на конгреса беше изготвен от Работния комитет през април–май 2012 г. При подготовката му организаторите взеха предвид структурата на научните програми на предишните конгреси по българистика, както и тенденциите в развитието на хуманитаристиката от последните 25 години. Проектът предвиждаше четири секции с четиринадесет подсекции и шест кръгли маси.

Поради липса на интерес някои от предвижданите в първоначалния вариант подсекции и кръгли маси бяха закрити, а други бяха трансформирани. Обособени бяха нови. Окончателното разпределение на докладите по панели (секции, подсекции, заседания и пр.) беше извършено от Работния комитет, като се взеха предвид насоките, дадени от експертите от специализираните комисии (по утвърждаването на заявките). Общият брой на секциите остана четири: „Български език“ (7 подсекции), „Литература“ (3 подсекции), „История и археология“ (6 подсекции), „Общество и култура“ (4 подсекции). Общият брой на подсекциите беше 20, а на кръглите маси – 4. Организирането на кръгла маса „Дигитализация“ олицетворява навлизането на информационните технологии в българистиката. Новите тенденции в хуманитаристиката доведоха до обособяване на подсекции, нефигурирали в предишните световни българистични форуми, като: „Антропология, социология и културология“, „Българската диаспора“ и др. По инициатива на колегите медиевисти от Историческия факултет на Университета и с тяхно съдействие беше организирана и кръгла маса, посветена на „Златния век“ на цар Симеон I.

Научната програма беше преведена на руски и английски език и беше качена в сайта на Третия международен конгрес по българистика – www.bulgarianstudies.org.

Без съмнение за високото ниво на форума допринесоха шестте пленарни доклада, изнесени от изтъкнати българисти. Правилният подбор на пленарните доклади – от няколко научни области, представени от изследователи на различна възраст, от България и света, даде тласък на научните дискусии още със започването на конгреса, продължили след това в отделните заседания.

Преобладаващата част от докладите бяха на високо научно ниво, неслучайно дискусиите в края на заседанията бяха оживени и продължителни – до степен, много заседания да продължат и след предвиденото времетраене, а някои – дори след официалното закриване на конгреса. Участниците размениха мисли върху многообразни теми и „свериха часовниците си“ с постиженията на колеги от различни страни и институции. Не на последно място, осъществиха се ползотворни срещи на учени от три поколения – от студенти до академици.

За високото научно ниво на конгреса свидетелстват многобройните благодарствени писма, предимно на участници от чужбина, а още повече бяха устните благодарности, изказани откровенно в дните на самия международен форум.

Може смело да се заяви, че Третият международен конгрес по българистика постигна целите си – възстановена е традиция, прекъсната поради различни причини за над двадесет години. На едно място се събраха неколкостотин специалисти, изучаващи различни области на българистиката. Благодарение на техните доклади, съобщения, презентации и участие в дискусиите конгресът се превърна във високостойностен в научно отношение международен форум.

За участниците в Третия международен конгрес по българистика и техните придружители Работният комитет предвиди културна програма, която включваше екскурзии из историческите забележителности на София и нейните околности.

Неразделна част от Третия конгрес по българистика беше съпътстващата програма, с цел да се допълни научната част и да се привлече интересът на участниците към различни събития от историята на българския народ, език, литература, култура, фолклор. Основните мероприятия от нея бяха концентрирани в началото на форума. Още на 23 май 2013 г., в Централното фоайе пред Аулата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ беше тържествено открита изложбата „Искони бе слово“, дело на Катедрата по Кирилومه-

тодиевистика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Оригиналната концепция и интересното техническо оформление за представяне на дигитализирани ръкописи привлякоха интереса на участниците и гостите и превърнаха тази изложба в най-посещаваното място по време на конгреса.

Друга цел на организаторите беше свързана с представянето на нови книги от български и чуждестранни автори, засягащи проблеми на езика, литературата и историята, духовните връзки между европейските държави.

В дните на конгреса, в рамките на организирания Панаир на книгата, беше предложена новоизлязла научна хуманитарна продукция. Щандове имаха над 15 български и чуждестранни издателства.

Специално за Третия международен конгрес по българистика Театър-лаборатория „@ЛМА @ЛТЕР“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ представи две театрални постановки.

Конгресът предизвика интерес и сред журналистите от пресата и Българското национално радио, а специализираното издание на Министерство на образованието – списание „История“ – посвети целия си брой 2, излязъл в навечерието на конгреса, на българистиката и на предстоящия научен форум.

Замисълът на организаторите беше Третият международен конгрес по българистика да е само началото, импулсът, чиято последваща цел е създаването на Международна асоциация по българистика. Изготвен е нейният устав и е в ход процедура по регистрацията ѝ. Асоциацията ще бъде структурата, която ще поддържа контактите между учените и научните структури в България и в света. Тя ще организира „междинни“ научни форуми до свикването на следващия конгрес. Наред с това ще се ангажира с издаването на електронно списание и ще популяризира положителния образ на държавата ни пред света. Започна и създаването на електронна библиотека „Българистика“, която ще представи изследователската работа на учени от България и света.

Сайтът на конгреса www.bulgarianstudies.org, който съдържа огромен обем от информация за развитието на българистиката и сегашното ѝ състояние, ще прерасне в сайт на Международната асоциация по българистика. Поддържа се и фейсбук страница – <https://www.facebook.com/balgaristika?ref=hl>.